

Høringssvar Statnetts konseptvalgutredning for Helgeland

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Utvalg for miljø, plan og ressurs		21.11.2024
Formannskapet		26.11.2024
Kommunestyret		17.12.2024

Kommunedirektørens innstilling

Fremlagt innstilling til høring i seks punkter oversendes Energidepartementet som Rana Kommunes høringssvar på Statnetts konseptvalgutredning for Helgeland:

1. Rana kommune er positiv til fremtidig industriaktivitet på Helgeland, og er fornøyd med at Statnett nå legger opp til utbedringer av sentralnettet for å understøtte etablert industri og nye etableringer.
2. Rana kommune støtter Statnetts tilrettelegging for påkobling av ny fornybar kraftproduksjon på Helgeland.
3. Rana kommune er kritisk til at Statnett baserer sine prioriteringer og konseptvalg på et øyeblikksbilde av forbruksplaner og tildelingsprinsipper som raskt kan endres, uten tydelige kriterier for langsiktighet og modenhet.
4. Rana kommune ber Statnett holde fast på at strekningen mellom Rana og Nedre Røssåga fortsatt prioriteres høyt i henhold til Statnetts egne vurderinger. Prioriteringer i Statnetts nasjonale systemutviklingsplan fra 2023 bør ligge fast. Rana kommune forventer at strekningen Rana - Nedre Røssåga prioriteres som steg 1.
5. Rana kommune er kritisk til at Statnett ikke har tatt en helhetlig vurdering av å prioritere kraftnett til områder og etableringer som utnytter eksisterende infrastruktur og regulerte arealer (for eks. Mo Industripark) kontra etableringer som krever nye arealer og naturinngrep. Statnett bør se til SIVA sin rapport om industriparkenes fortrinn. Dette vil også etterleve krav om samfunnsøkonomisk nytte og følge gjeldende nasjonal politikk (Regjeringens grønne industriløft).
6. Rana kommune er kritisk til forskutteringen av spenningshevingen i steg 4, som medfører en stor investering med begrenset kapasitetsøkning for Helgeland som helhet. Tiltaket synes samfunnsøkonomisk svakt begrunnet og kan motvirke effektene av de tidligere investeringene i prosjektet.

Vedlegg

1 Konseptvalgutredning Helgeland.pdf

Sammendrag

Energidepartementet har bedt om innspill til Statnetts KVV for Helgeland med høringsfrist 20. desember 2024. Bakgrunnen for konseptvalgutredningen er at det er forespurt store volumer økt kraftforbruk til eksisterende industri og nye industrietableringer på Helgeland, som langt overstiger volumene som er driftsmessig forsvarlig å gi tilknytning til i etablert nett. Statnett har vurdert følgende to konsepter, som muliggjør Statnetts målsetning om å legge til rette for 1 900 MW nytt forbruk:

- Ny 420 kV-forbindelse mellom Marka stasjon og Rana stasjon i en indre korridor, via Nedre Røssåga stasjon
- Ny 420 kV-forbindelse mellom Marka stasjon og Rana stasjon i en ytre korridor, nærmere kysten

Konseptene vil også gi økt kapasitet til innmating av ny produksjon. Statnett anbefaler konsept 1, som innebærer at den nye forbindelsen i stor grad vil gå i parallell med eksisterende transmisjonsnettforbindelse.

Som vertskapskommune for kraftkrevende, grønn industri og med en visjon om være Norges grønne industrihovedstad, sender Rana kommune inn innspill om hvilke synspunkt og bekymringer Ranaregionen har rundt Statnetts begrunnelser og planer for utvikling av nettkapasitet og sentralnett på Helgeland.

Rana Kommune er kritisk til at Statnett baserer sine prioriteringer og konseptvalg på et øyeblikksbilde av forbruksplaner og tildelingsprinsipper. Rana kommune ber om at Statnett holder fast på at strekningen mellom Rana og Nedre Røssåga fortsatt prioriteres og forventer at strekningen Rana - Nedre Røssåga prioriteres som steg 1.

Bakgrunn og historikk

Rana kommune er Norges fjerde største kommune i areal og en av Norges største kraftkommuner. Med i overkant av 26 000 innbyggere, er kommunen vertskap til Mo Industripark som har 110 selskaper og ca. 2900 ansatte.

Rana er i tillegg til å være en kraftkommune også en eksportkommune med store eksportselskaper som Celsa, Elkem, Ferroglobe og Rana Gruber som til samme eksporterer for i underkant av 10 milliarder årlig.

Rana er Nord-Norges største eksportkommune målt i eksportverdi. Som en sterk nasjonal og internasjonal industrikommune, stiller Rana kommune seg svært positiv til at Statnett planlegger for utbygging av nettkapasitet på Helgeland.

Som det framgår av SIVA sin rapport «Grønt industriløft - industriparkene som nøkkelaktører» har industriparker i Norge langt bedre «fotavtrykk», lavere utslipp og mer effektiv areal- og ressursbruk enn enkeltstående industrietableringer. Blant disse har Mo Industripark en nær enestående posisjon, med en av de mest komplette industrielle infrastrukturer, det største senteret for gjenvinning og sirkulær økonomi i Norge. På få, om ingen steder, vil arealer, energi og andre ressurser kunnet utnyttes bedre enn i Mo Industripark og Rana. Hver uke gjenvinnes skrapjern tilsvarende to Eiffeltårn ved Celsas stålverk til nye produkter. De 110 bedriftene i industriparken gjenvinner allerede en mengde energi som tilsvarer to tredels Alta-kraftverk, som benyttes til fyring, oppvarming av bygg og det suverent største fjernvarmenettet basert på spillenergi fra energi i Norge.

Mo Industripark blir trukket fram i partnerskapsavtalen for grønn industri mellom regjeringen og Nordland fylkeskommune som det fremste eksempelet i nord på slike industrielle symbioser med stor utviklingskraft. Rana kommune sin visjon er “Norges grønne industrihovedstad – fremtiden er fornybar”.

Transmisjonsnettet på Helgeland er en del av transportkanalen for kraftflyt nord-sør i Norge, og er sentralt for kraftutvekslingen gjennom hele Nord-Norge og til Midt-Norge, samt for kraftutvekslingen med Sverige. Nettutviklingen på Helgeland har derfor betydning også for utviklingen i omkringliggende områder.

Det er noe ledig kapasitet i dagens transmisjonsnett på Helgeland, men langt fra å dekke behovet. Helgeland har i dag kraftoverskudd. Området har mye regulerbar kraftproduksjon, men også mye kraftintensiv industri i Mosjøen og Rana. Dersom flere av forbruksplanene realiseres som planlagt vil området raskt få kraftunderskudd, med behov for import. Dagens transmisjonsnett i Helgeland har kapasitet til å tilknytte kapasitet til maksimalt 30% av forbruksøkningene som er forespurt, begrenset av nettkapasiteten inn til området. For å kunne tildele alt dette forutsettes det imidlertid at kapasiteten fordeles hensiktsmessig mellom nettnivåer og stasjonene. I Marka er det ingen ledig kapasitet for tilknytning av nytt forbruk med ordinære vilkår, og det er allerede i dag krevende å koble ut anlegg for vedlikehold. I Rana er det ikke kapasitet i dagens nett, men når allerede planlagte tiltak i Nedre Røssåga og Rana stasjoner er gjennomført vil det bli noe økt kapasitet i disse stasjonene. Dette vil imidlertid ikke være tilstrekkelig for å møte behovet slik det ser ut nå.

Fakta og saksinformasjon

I Rana finner vi en industriklynge, øvrig næring og en kommune som i fellesskap har investert i tilrettelegging for ny industri, nye næringsarealer, etablering av ny dypvannskai og bidrag til ny flyplass for nærmere 1,3 milliarder kr. De siste årene har det også blitt investert fire milliarder kroner, i all hovedsak utenlandsk kapital, i store industribygg, anlegg og andre aktiva i parken. I tillegg er kapasitet i trafo og lokalt nett forsterket for å ta mot nye etableringer. Disse vil bli benyttet til produksjon, og det vil være et stort samfunnsøkonomisk tap om nye etableringer hindres på grunn av mangel på nettkapasitet i tide. På få steder vil det være samfunnsøkonomisk mer rasjonelt å prioritere kraftforsyning til utvikling av eksisterende og etablering av ny virksomhet enn i Mo Industripark.

Derfor er det viktig at forsterkning og utbygging av nett mellom Rana og Nedre Røssåga fortsatt prioriteres høyt slik Statnetts systemutviklingsplan fra så nylig som 2023 legger opp til. Det står det blant annet: «Det er også særlig viktig med fremdrift i disse områdene: (...) Helgeland: Rana-området og til Sverige. Og: «Høsten 2023 starter vi en konseptvalgutredning av nettførsterkninger i området fra Rana via Nedre Røssåga til Marka.» Og: «I tillegg er Rana-området gunstig for tilknytning av havvind.» Det er viktig at overordnet planlegging av kraftnett holder fast ved strategiske tanker, og ikke baserer konklusjoner på tilfeldige øyeblikksbilder.

Det er mange planer om etablering av ny industri på Helgeland, i tillegg til at noen eksisterende bedrifter ønsker å øke sitt kraftforbruk. Totalt innebærer forespørsler om tilknytning av nytt forbruk en tredobling av kraftforbruket på Helgeland, fra omtrent 920 MW i dag til ca. 3300 MW. Av dette er 2200 MW vurdert som modent, og mye av dette ønsker rask tilknytning før 2030. Av modne prosjekter har 700 MW fått reservert kapasitet i eksisterende og planlagt nett. Per i dag er det noen få planer om økt kraftproduksjon på Helgeland. Det er planer om litt ny vannkraft/småkraft som i sum utgjør lite, samt noen planer om vindkraftverk på land som er i tidlig fase. Det er stor usikkerhet til om og eventuelt når vindkraftverk på land kan bli realisert. Regjeringen har store ambisjoner for havvind, og NVE har identifisert et område i Norskehavet utenfor Nordland som aktuelt. Det forventes at 1400 MW havvind er aktuelt på sikt, men er lite sannsynlig før 2035.

Norges usikre nettkapasitetssituasjon påvirker flere deler av landet, som lokal verdiskaping, eksportverdi, industri og jobbskaping. Det er klart at kraftforsyningen nå får konsekvenser også for regioner som tidligere har hatt stabile kraftforhold, og som har bygd sine verdikjeder på rik og rimelig krafttilgang. De siste to årene har understreket viktigheten av sikker og forutsigbar tilgang på rimelig energi, både for europeiske husholdninger og industrien. Samtidig er det avgjørende å gjennomføre en vellykket energiomstilling mot utslippsfrie energisystemer og samtidig sikre forsyningssikkerheten og tilgangen til kraft for å ivareta klimaet og lokal verdiskaping. Helgeland er spesielt sårbare for tilknytningsutfordringer med store konsekvenser dersom ikke dette løses.

Konseptvalgutredningen er utløst av forbruksplaner på Helgeland, og har derfor primært fokus på tiltak for å muliggjøre økt forbruk i området. Det vurderes som lite sannsynlig at alt det planlagte forbruket vil bli realisert. Basert på tilknytningsforespørslene og vurderinger er det utviklet tre scenarioer for forbruksutviklingen. Når det er vurdert konsepter er det tatt utgangspunkt i et middelsscenario med 1900 MW nytt forbruk. Dette utgjør ca. 60% av alle tilknytningsforespørslene. Det er også vurdert konsekvensene for nettet for scenarioer med

både lavere og høyere forbruksøkning. Forbruket skal tilknyttes på en driftsmessig forsvarlig måte. For de sentrale transmisjonsnettledningene inn til og på Helgeland innebærer dette redundant kraftforsyning (N-1), slik at ikke utfall av én ledning innebærer at forbruk i store områder mister sin forsyning eller det blir systemkollaps. Dette er også viktig for å kunne ha nødvendig vedlikehold av anlegg uten at forbruk må kobles ut. En forbruksøkning på 1900 MW på Helgeland vil ikke være mulig eller realistisk uten økt nettkapasitet i transmisjonsnettet inn til Helgeland og inn til og i stasjonene på Helgeland. Nettet må muliggjøre tilknytning av nytt forbruk i Marka, Nedre Røssåga og Rana eller eventuelt nye stasjoner. Det er nødvendig å planlegge for høy forbruksvekst, selv om det er usikkert hvor mye av planene som bli realisert. På grunn av usikkerheten rundt behovet, vil det være rasjonelt med konsepter som har fleksibilitet til å kunne justere planene og investeringene dersom behovet skulle endres vesentlig. En stor økning i det norske kraftforbruket må følges av ny produksjon. Nye nettforsterknings-konsepter må derfor også legges til rette for mulig tilknytning av ny kraftproduksjon, herunder vindkraft på land og fremtidig havvind. Ny kraftproduksjon i området vil også kreve økt nettkapasitet.

I konseptvalgutredningen framholder Statnett at behovet for en utredning på Helgeland er knyttet til planlagte industrietableringer, og at det i dagens situasjon ikke er nok kapasitet i nettet for å koble på mye av den kapasiteten som er beregnet som moden. Mange av de modne prosjektene som står i kapasitetskø er imidlertid avhengige av betydelige oppgraderinger i nettet for å kunne tilkobles på ordinære vilkår. På grunn av usikkerheten i de prosjektene som ligger i kø bør man åpne for slike endringer i forbruk, samt åpne for at de foreslåtte prioriteringene endres dersom behovet internt på Helgeland også endres.

Det begrunnes også at det er en del store industriprosjekter som har fått reservert kapasitet hovedsakelig hos stasjonen Nedre Røssåga, hvor to tredjedeler av reservert kapasitet kommer fra virksomheter innenfor hydrogen- og ammoniakk og en tredjedel innenfor industri og oppdrett. Samtidig understreker Statnett at det i dag ikke er tilgjengelig kapasitet ved Marka stasjon, hvor seks antatt modne prosjekter på totalt 1100 MW står i kø på grunn av begrenset kapasitet. Dette setter rammene for de valg Statnett må ta, men det reiser samtidig spørsmål om hvordan fordelingen skjer mellom industriprosjektene som søker kapasitet.

Rana kommune ser lyst på at det er planlagt mye fremtidig industriaktivitet på Helgeland, og vi stiller oss positive til alle nye industriprosjekter i regionen. Likevel ønsker vi samtidig å be Statnett om ikke å prioritere for tidlig basert på øyeblikksbildet, men at dere er åpne for endringer i forbruk internt på Helgeland, og kan planlegge for endringer i prioriteringer fremover.

Vurdering

Det er vurdert fem konsepter med ulike nettforsterkningstiltak og kombinasjoner av tiltak opp mot målsettingen om å muliggjøre en forbruksøkning på 1900 MW på Helgeland samlet sett og i de aktuelle stasjonene. Alle konseptene omfatter økt nettkapasitet inn til Marka og inn til Helgeland, men i ulik grad med ulike kapasiteter. Økt nettkapasitet så raskt som mulig inn til Marka og inn til Helgeland vurderes som tidskritisk, både som følge av dagens utfordringer og lokaliseringen av forbruksplanene. Noen av konseptene omfatter økt nettkapasitet inn til Rana. Det er vurdert som sannsynlig at det vil bli behov for økt nettkapasitet inn til Rana, og at det er effektivt å inkludere tiltak som gir tilstrekkelig kapasitet til aktuelle forbruksplaner og også legger til rette for mulig ny kraftproduksjon her. Konseptene har ulik grad av fleksibilitet til å tilpasse nettutviklingen i henhold til behovene. Det vurderes som rasjonelt å utvikle konsepter som er helhetlige og gir tilstrekkelig kapasitet, men som kan utvikles stegvis slik at planen og investeringsbeslutninger kan tilpasses til eventuelle endringer i behovet.

To konsepter kan oppfylle målsettingene om å muliggjøre det nye kraftforbruket og samtidig legge til rette for ny kraftproduksjon. Tre konsepter gir ikke tilstrekkelig nettkapasitet og vurderes også som mindre samfunnsøkonomisk rasjonelle. De to aktuelle konseptene er:

- Konsept 1: Ny indre 420 kV forbindelse mellom Marka og Rana i en indre korridor via Nedre Røssåga, der vi i størst mulig grad følger eksisterende ledninger.
- Konsept 2: Ny ytre 420 kV forbindelse mellom Marka og Rana, i ny korridor. Begge konseptene omfatter i tillegg spennings-oppgradering til 420 kV av eksisterende 220 kV forbindelse fra Nedre Røssåga til Sverige og eksisterende 300 kV forbindelse fra Nedre Røssåga sørover til Tunnsjødal. Spenningsoppgraderingen er nødvendig for å øke kapasiteten inn til Helgeland, og er en forskuttering av fornyelsesbehov som vil komme i perioden 2040 og 2050. Tiltakene internt på Helgeland er nødvendige for å øke nettkapasiteten inn til Marka og inn til Rana.

Tiltakene vil legge til rette for å senere kunne øke nettkapasiteten videre nordover, i tråd med behov og planer angitt i områdeplan Nord. Tiltakene vil også legge til rette for ny kraftproduksjon, herunder vindkraft på land og fremtidig havvind. Begge konseptene kan utvikles stegvis i fire steg.

Gjennom kommunens visjon «Norges grønne industrihovedstad – fremtiden er fornybar» er vi opptatte av å være en tilrettelegger for næringsutvikling, og har gjennom vertskapsprosjektet Venture North jobbet målrettet med å posisjonere Helgeland som vertskapsregion for nye industrietableringer. Vi opplever stor interesse for Rana som lokasjon, men usikkerhet rundt kraftsituasjonen har gjort at flere av prosjektene har lavere fremdrift enn ønskelig.

Et sentralt fundament for kraftutvikling er sameksistens. Som vertskapskommune for industri er det viktig for oss å respektere Samenes historie, kulturarv og menneskerettigheter, samtidig som vern av natur og miljø på vurderes opp mot tydelige samfunnsrasjonell nytte. Vi ser med bekymring på at antallet konfliktsaker mellom kraftutbygging og reindrift øker. Statnett må ta sterkere vurderinger for vern og utnyttelse av natur og miljø, og spesielt i tilknytning av sameksistens med reindrifta. Det må utarbeides et grunnlag for dialog, kartlegging og utbygging som er forenelig med sameksistens, og disse må vurderes tidlig i prosessen hvor prosjektplaner og reservert nettkapasitet stiller som

grunnlag for Statnetts fremtidige planer om utvikling og investering av sentralnett. Slik det er i dag ser vi en mangel på slike vurderinger, noe også Oslo Economics har belyst i sin kvalitetssikring.

Rana kommune finner det bekymringsfullt at Statnett baserer sine prioriteringer og konseptvalg på et øyeblikksbilde av forbruksplaner og tildelingsprinsipper, uten tydelige kriterier for langsiktighet og modenhet. Statnett har selv indikert at øyeblikksbildet så annerledes ut en tid tilbake. Med annerledes menes blant annet at 340 MW kapasitet var prioritert for Mo Industripark for CCUS, 60MW+ en opsjon på 40MW var reservert for Freyr og 20 MW var reservert for Statkraft. Alle disse prosjektene skulle distribueres under Rana trafo. Øyeblikksbildet er i neste sekund endret, og nevnt reservert kapasitet er fratatt de nevnte prosjektene med bakgrunn av at de plutselig ikke er modne nok for Statnetts vurderinger. Dette er prosjekter som har lagt frem fremdriftsplaner, økonomiske planer, samt kan vise til etablert infrastruktur, og stor verdiskapning i form av lokale ringvirkninger og eksportverdi.

Reservert kapasitet har i stedet blitt omdisponert til andre prosjekter i regionen, hvor majoriteten er hydrogen- og ammoniakkproduksjon. Dette er prosjekter innenfor en verdikjede uten et etablert marked, der det er forventet at prosjekter innenfor hydrogen og ammoniakk-verdikjeden vil ha store behov for virkemidler og statsstøtte for å være realiserbare, noe Statnett også peker på i KVUen. Det reises derfor spørsmål om Statnetts vurderingskriterier, og om de hensyntar den samfunnsmessige og økonomiske bærekraften til prosjektene i tilstrekkelig grad. Enda et fellestrekk ved prosjektene innenfor hydrogen og ammoniakk som har blitt vurdert som modne, er at de ikke har regulerte arealer tilgjengelig, som også betyr at de ikke har bygd fysisk infrastruktur. Det synes ikke å være tatt med i vurderingen om det er industriarealer som skal brukes eller om det er snakk om jomfruelig areal som må igjennom konsekvensutredning og reguleringsplanlegging.

Rana kommune ser med bekymring på at Statnett ikke har tatt en helhetlig vurdering av eksisterende industriområder og samfunnsøkonomisk effekt i sine prioriteringer. På oppdrag fra Regjeringen, leverte SIVA nylig en rapport «Grønt industriløft - Industriparkene som nøkkelaktører» hvor de vurderer om man skal man bruke grønne områder når det kan brukes ferdige industriområder. Slike vurderinger burde også tas med når Statnett forankrer sine vurderinger opp mot uttrykket «samfunnsmessig rasjonelt» eller «samfunnsøkonomisk lønnsomt». Her nevnes det blant annet at «(...) elementer som ikke kan verdsettes på en effektiv og allment akseptert (økonomisk) måte må vurderes». Oslo Economics gir også tilbakemelding i sin kvalitetssikring at Statnett kunne vurdert natur- og miljøfaktorer i mye større grad enn de har gjort gjennomgående i utredningen.

Et sentralt spørsmål er om Statnett har vurdert om industriprosjektene som prioriteres, er i tråd med regjeringens ambisjoner om grønt industriløft og Hurdalsplattformen. Der poengteres det også at: «Regjeringen vil at grønne industrietableringer skal være arealeffektive og ikke føre til unødvendig naturbelastning.» Det virker uklart hvorvidt Statnett har vurdert hvilken type areal som benyttes i de prioriterte områdene – om det handler om etablerte industriområder eller jomfruelig areal som krever nye konsekvensutredninger og reguleringsplaner. Dersom Statnett skal etterleve mål om samfunnsmessig rasjonalitet og samfunnsøkonomisk nytte, bør slike vurderinger være mer fremtredende.

Statnett bør avklare infrastrukturbehovet og reguleringsstatusen for nye områder, slik at det sikres en samfunnsøkonomisk rasjonell utnyttelse av ny nettkapasitet. Videre oppgir Statnett selv at det er få investeringsbeslutninger innen hydrogen/ammoniakk-produksjon i Norge på grunn av usikkerhet i markedsforhold og støtteordninger. Det fremstår derfor som et paradoks at Statnett tillegger nettopp slike prosjekter en større betydning i sine vurderingskriterier.

Statnetts analyse av forbruksvekst på Helgeland baserer seg på tre scenarier: lav, middels og høy, som reflekterer ulike nivåer av nytt forbruk og nettkapasitetsbehov. I lav-scenariet vil 80 % av reservert kapasitet realiseres, og 50 % av prosjekter i kapasitetskøen vil bli gjennomført, noe som gir et nytt forbruk på rundt 1300 MW. I middels-scenariet vil 80 % av reservert kapasitet og 60 % av kjøpsprosjektene realiseres, mens 40 % av umodne prosjekter antas å realiseres, hvilket tilsier et forbruk på ca. 1900 MW. For høy-scenariet forutsettes realisering av 80 % av reservert kapasitet, 80 % av kjøpsprosjektene og 60 % av umodne prosjekter, med et nytt forbruk på ca. 2400 MW.

Til tross for at Statnett selv beskriver markedet for hydrogen og ammoniakk som usikkert og avhengig av statlig støtte, legges disse usikre øyeblikksbildene til grunn for konseptvalg og alternativer. Dette medfører prioriteringer som kan ha store konsekvenser for investeringer, og her mener Rana kommune at det er viktig at man ikke gjør prioriteringer gjøres for tidlig, basert på usikre øyeblikksbilder hvor mengde og lokasjon for uttak av forbruk raskt kan endres. Det er særlig bekymringsfullt at Statnett, til tross for denne usikkerheten, baserer sine investeringer på kortsiktige bilder av prosjektmodenhet og forbruksplaner.

I konseptvalgutredningen er det i steg fire for anbefalt konsept forskuttering av spenningshevingen på kraftlinjen fra Nedre Røssåga–Marka–Tunnsjødal til 420 kV. I alternativ 2 omfatter steg 4 spesifikt oppgradering fra Marka til Tunnsjødal til 420 kV. Tiltaket i steg 4 vil øke overføringskapasiteten inn til området med ca. 400 MW. Statnett påpeker i utredningen at en slik oppgradering vil gi en betydelig økt kapasitet til Marka stasjon, med en samlet styrking på ca. 1400 MW, som følge av at det da vil være tre 420 kV-linjer inn til Marka. Dette står i skarp kontrast til den begrensede kapasitetsøkningen på 400 MW som vil tilføres Helgeland som helhet.

Videre kommenteres det at kapasiteten til nytt forbruk ved Marka må ses i sammenheng med kapasiteten ved øvrige stasjoner på Helgeland, da totalforbruket i regionen vil være begrenset av overføringskapasiteten inn til området. Det er også verdt å merke seg at steg fire alene utgjør over 50 % av investeringskostnadene for konseptalternativet, noe som gjør det nødvendig å vurdere tiltaket i et bredere samfunnsøkonomisk perspektiv som omfatter hele Helgeland, og ikke kun én stasjon. Tilkobling sørover bør vurderes med et helhetlig, regionalt perspektiv, der målet for oppgraderingene er å styrke forutsetningene for industriell vekst og grønn omstilling på Helgeland. I tabell 7 framgår det linje til Trøndelag (Tunnsjø) er svært samfunnsøkonomisk ulønnsom. Netto nåverdi på minus 1,1 milliard. Den økonomiske kostnaden knyttet til denne oppgraderingen kan vanskelig begrunnes som samfunnsøkonomisk rasjonell sett i lys av verdiskapning og regionale ringvirkninger for Helgeland som helhet.

Rana kommune mener at det må vurderes hvilken gevinst samfunnet har av å foredle kraften i industri i nærhet til kraftverkene, som igjen også reduserer overføringstap i nettet. Vi mener derfor at den samfunnsøkonomiske begrunnelsen for steg fire er svak, og at de

betydelige investeringskostnadene knyttet til dette steget snarere kan motvirke effektene av de tre foregående stegene.

Konklusjon

Potensielle økonomiske konsekvenser for Helgeland og lokal industri

Rana kommune frykter at Statnetts investeringer i nettkapasitet, med hovedprioritet for tidlig, vil føre til økonomiske konsekvenser for Helgelandsindustrien. Dersom Helgeland ikke får tilstrekkelig krafttilførsel, kan regionens historiske konkurransefortrinn med stabil og rimelig tilgang til kraft bli betydelig svekket. Dette kan potensielt føre til økte nettavgifter og strømpriser som svekker konkurransekraften for lokal industri og resulterer i høyere kostnader for både regional og nasjonal industri.

Helgeland har en lang historie innen kraftkrevende industri, og kraftoverskudd er avgjørende for å opprettholde konkurransedyktige priser. Manglende overskudd kan på sikt føre til økte nettkostnader og svekket prisstabilitet, noe som kan ramme de etablerte industribedriftene i regionen. Det er derfor avgjørende at Statnett tar konsekvensene for både kraft- og nettkostnadene nøye i betraktning, slik at investeringene sikrer langvarige fordeler for både industri og samfunn.

Rana kommune ønsker at Statnett redegjør for de økonomiske konsekvensene investeringene vil kunne ha for endringer i nettavgift og mulige anleggsbidrag, samt om valg av konsept 1 vil svekke økonomien i tilknytting til ny energiproduksjon langs kysten eller på andre måter svekke påkobling av ny energiproduksjon.

En ytre eller indre korridor

Statnett vurderer alternativ 1 som beste alternativ. Alternativ 1 vil gi ny 420 kV-forbindelse mellom Marka stasjon og Rana stasjon i en indre korridor, via Nedre Røssåga stasjon. Utvikling og oppgradering av infrastruktur for Rana kommer ikke før i steg 3, og det noteres også at det vil vurderes om man skal gjennomføre det eller avvente ytterligere basert på faktiske behov og forbruksplaner. Denne vurderingen gjøres ikke for steg 1 eller 2 i konseptet, noe som nok er basert på de utydelige øyeblikksbildene som Statnett har basert konseptene sine på.

Rana kommune ønsker å fremheve sin interesse for konseptalternativ 1, da alternativ 2 med en ytre korridor vil gi Rana en redusert kapasitet på 300 MW, sammenlignet med etableringen av en indre korridor via Nedre Røssåga. Som Statnett også poengterer, vil alternativ 1 også ha mindre innvirkning på natur og miljø, som Rana kommune mener burde være en viktig faktor for vurdering av konsept.